

Redaktør: Mgr. Irgens. Medarbeidere: mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrød Undset, Lars Eskeland

„St. Olav“ utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontor eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt. for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. ihende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften.

„St. Olav“'s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743 Redaktøren privat 14161 Redaksjonssekretæren privat 17340 — „St. Olav“'s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, åpent torsdage fra 10—2 og 4—7. Lørdager fra 10—1. De øvrige dage fra kl. 10—4 Utbetalinger kun tirsdag kl. 3—4.

INNHold: Han som sådde klinten. — Buddismens verdi i forhold til kristendommen. — Det hellige land av idag og imorgen. — Dr. teol. K. Krogh-Tønning. Et 25-års minne. — Spørsmål og svar. — Herhjemme — og derute.

Han som sådde klinten.

Vi leser i evangeliet beretningen om det menneske som sådde god sæd i sin akker, men mens hans folk sov kom hans fiende og sådde klinte blandt høveten hvorefter han gikk bort. Vi vil imidlertid beskjefte oss litt med ham idag, ti han er ikke gått lengre bort enn at han stadig vandrer iblandt oss. Og ikke alene det, men der kan være grunn til å overveie om vi selv ikke ofte tar hans virke op og sår klinte blandt vår nestes hvete.

Vi vil enda se bort fra de ganger vi eller andre i bevisst ondskap ødelegger noe for et medmenneske. Det tør vel allikevel sies å høre til de sjeldneste tilfelle — om vi da for alvår og av hele vårt hjerte streber etter virkelig å være kristne. Det kan ganske visst skje i hissighet når f. eks. en diskusjons bølger går høit, at vi da i kampens og sinnets hete likesom rives med til å søke de ord som riktig kan såre vår motstander — men i og for sig skjer allikevel ikke dette helt med vitende og velbehag og kan derfor ikke sidestilles med det tilfelle at vi med fullt forsett og i den ene hensikt å skade og ødelegge jordbunnen for vår nestes liv og arbeid går omkring og setter ondt for ham, nedsetter hans virke i andres øine, ødelegger hans rykte ved å tillegge ham stygge motiver for hans handlinger. Alt dette er å så klinte, og likheten mellom oss og «fienden» i evangeliet er for så vidt fullkommen som også vi «går bort» fra der hvor vi har utrettet den slette gjerning: vi blir ikke og tar ansvaret for våre ord, men skjuler oss bak: «Ikke mine ord igjen!» eller: «det er mulig bare et rykte!» Vi går — men det onde sædekorn blir og trives og vokser og øde-

legger eller skjemmer bort de resultater som våre medmennesker har rett til å vente sig efter sitt strev.

Dette er altså den bevisste og utilgivelige ondskap — men stort bedre er ikke den klinte vi sår i tankeløshet eller helt ubevisst. Vet vi oss fri for at vi ikke mer enn en gang har ødelagt vår nestes glede over noe? Er vi sikker på at vi ikke hører til den type mennesker, som ikke kan la bli et lite «men» — når en venn eller venninne gledesstrålende viser oss et eller annet nytt de har fått? Vi beser f. eks. en ny leilighet og der forventes at vi skal glede oss over alle dens fortrin. Hva gjør vi da? «Men er her ikke for lite sol?» — «Men det var da noen stygge tapeter» — o. s. v., o. s. v. Vi finner feil ved den nye kjole — kritiserer utidig maten og opvartning i selskaper — studerer og siterer med forkjærlighet den negative kritikk av en kunstners frembringelser — kort sagt: vi sår klinte i vår nestes glede og innbilder oss til og med at vi gjør det i sannhetkjærlighetens navn: «jeg sier alltid min ærlige mening!» Det vilde hjelpe oss langt på erkjennelsens og selverkjennelsens vei om vi husket på apostlens formaning om «sannheten i kjærlighet». Den sannhet som iklær sig en ukjærlig, sårende og støtende drakt er nemlig den subjektive sannhet, som intet har å gjøre med den kristne, den objektive sannhet: den som Kristus representerte da han vandret her på jorden og som det er Helligåndens virke å opplyse oss om og veilede oss til å finne frem til.

En avart av klinten er også den foreteelse som

tyskerne kaller en «Spielverderber». Vi kan ødelegge et glad og hyggelig samvær mellom venner om vi bare er optatt av vårt eget og ikke vil ta del i det som oppfyller de andre. Grettenhet, ubehersketthet, heftighet, er meget ofte den klinte som ødelegger samlivet i et hjem når det er faren som utsår den — og hvor meget klinte har ikke en mors utålmodighet, ergrelse og optatthet sådd i et barnesinn som tillitsfullt kom og vilde meddele sig, men blev skyssset bort med et: «Har ikke tid nu!»

Dessverre — alle må vi vel innrømme at vi ofte har vært og er han som sådde klinten — fienden for vår neste, men i ennå høyere grad fiende mot vårt

eget bedre jeg, «Kristus i mitt jeg». Ti som vi sår skal vi høste — og den klinte vi sår, kan vi kun for en tid «gå bort fra». En gang vil også den bli samlet i knipper og bli brent — og de flammene vil rekke frem og brenne oss også. Det kan skje etter vår død, men alle vet vi at det også kan skje ennå mens vi lever her på jorden.

Gud hjelpe oss derfor til å erkjenne i tide når vi hverves til såmenn for «fienden», Guds rikes, det godes fiende og lar oss forlokke til å gå hans ærind og så klinte, ukruttet, det unyttige og skadelige om oss hvor vi ferdes. La der gro fruktbare, nærende og styrkende vekster i vårt spor!

Buddismens verdi i forhold til kristendommen.

Det er en kjennsgjerning at ikke så få religiøst interesserte mennesker i våre dager i sin søken etter et holdepunkt i livet vender sig mot Indiens mystiske og høitliggende begrepsverden og fanges inn av dens skjønn og dypsindige ideer. De mener sig ferdig med kristendommen og de kristne — hvilket for det meste vil si at de har opgitt kampen mot sitt eget lavere jeg og arbeidet på stedse større moralsk og religiøs utvikling av sitt eget høyere jeg, og kanhende ubevisst ønsker å dekke sin faneflukkt ved i tanker og ord å redusere kristendommen i almindelighet og de enkelte kristne i særdeleshet til en minimumsverdi, som skal rettferdiggjøre dem selv og deres innstilling.

Men — om man sa til disse mennesker at de ganske enkelt er reddet for Kirkens guddommelige islett, for den levende Kristus som alltid er med den og holder den oppe tross alt det menneskelige ufullkomne som må klebe ved den så lenge den representeres av mennesker her på jorden, og at det de søker er en religion som fritar dem for ansvar overfor sannheten — som fritar dem for troen på den objektive sannhet ved å foregjøgle dem at der kun eksisterer en subjektiv, så vilde de benekte dette på det skarpeste og henvise til det veld av sublim ideer og etiske krav som Østens religion inneholder og som i mangt og meget ligger kristendommen nær. Man treffer dem rett som det er — disse edle og rettsindige, men så helt villedte mennesker — treffer dem i personlig samvær og i aviser, bøker og tidsskrifter. Det kan derfor ikke være av veien å oppfriske kjennskapet til den av Indiens religioner som har bevart sin største tiltrekningskraft — nemlig Buddismen.

Buddismen, Zoroasters og Vedas lære er de tre høitstående religioner som i løpet av årtusener utgikk fra og utvikledes av den ariske ånds religiøse søken. Vedismen er fremdeles grunnlaget for den hinduistiske livsanskuelse og er dermed den råden-

de religion hos det lille fåtall av arisk befolkning som den dag i dag lever i Indien. Men ellers har disse religioner tapt sin betydning for den rase som skapte den. Zend-Avestareligionen som i Nietzsches «Also sprach Zarathustra» hadde en ganske merkverdig og ikke helt sannhetstro rennessanse, hyldes kun av noen få tusener indiske parsis, men disse er imidlertid meget høitstående og utøver så stor innflytelse på de kulturelle og sosialøkonomiske områder at Zoroasters religion for de fleste står som identisk med Indiens religion. Imidlertid har Buddismen hatt det sterkeste grep på hele den gule rase og størstedelen av Syd-Indiens befolkning.

Der kan heller ikke være tvil om at Gautama, «den oplyste», Buddha, har vært en utpreget førerskikkelse. Hans navn og hans religion er så knyttet til Asias historie og Asias hele åndelige struktur at man ikke forstår denne verdensdel uten at man forsøker å trenge inn i Buddismen og bli orientert i denne merkelige religion som er gått ut fra et enkelt menneske, men dog er så mangfoldig og merkverdig med sine tusen ansikter og tusen armer, slik som også de mange Buddastatuer avbilder ham selv med.

Gautama selv tenkte visst aldri på å bli religionsstifter. Aldri kaller han sig Gud og aldri har han formulert sitt mål, som han dog stadig taler om, i bestemte uttrykk. Det var den menneskelige lidelse som drev ham, den rike kongesønn som til og med levet i et lykkelig ekteskap, til å forlate alt og vandre den indiske visdoms asketiske strenge vei. Den skjenket ham dog ingen befrielse før «opplysnin-gen» falt over ham og gjorde ham til «Budda», hvorpå han drog over hele landet og preket. Han samlet disipler, forkastet den asketiske Yogalære, de filosofiske spekulasjoner, flerguderiet og angir den nye vei, veien til å befri mennesket fra all lidelse, hvis opprinnelse han mener ligger i den menneskelige

begrensning. Hans leveregler minner meget om den kristne askese. Som mål anviser han «oplysningen» som imidlertid ingen kan tilegne sig, men for hvilket man skal forberede sig. Oplysningen kommer utenfra til en — men hvad den egentlig går ut på har han aldri uttalt klart, skjønt den dog var skjennet ham selv. Det ligger helt i det dunkle — men meget av det han sier klinger også i Vestens mystiske skrifter — fra Eckhart til Thomas a Kempis og den spanske Terese, dog her riktignok i hele sin fylde fordi disse mystikere har det levende personlige forhold til Kristus og derfor er nådd helt frem på «den indre vei».

Budda selv nevner ikke Nirvana som målet — det er en senere utbygging av hans forkynnelse som er skjedd på grunnlag av hans nedskrevne taler. Men det synes som om han stadig har krevet sinnsroen som den nødvendige forutsetning for oplysningen. Alle hans forskrifter og formaninger kommer stadig tilbake til dette som derfor nu regnes for det essensielle i hans forkynnelse. Derfor foreskrev han cølibat for sine munkes og ringeaktet kvinnene. Hans lære var ikke beregnet på folkets brede masse — den var en overklassereligion i høieste potens. Det er historien som av hans lære har skapt en verdensreligion.

Idag eksisterer der tre former av Buddisme: læren om «det lille fartøi» (Hinayana), læren om «det store fartøi» (Mahayana) og Lamaismen. Himayana-buddismen finnes på Ceylon og i Siam og var tidligere også meget utbredt i det nuværende nederlandske Indien hvor Bali og ruinene av Beroludur vidner om dens velde, samt i Bak-Indien. Denne form av Buddisme er imidlertid nu så gjennemsyret av annen indisk filosofi at den har mistet meget av sitt opprinnelige innhold.

I det nordlige, særlig i Kina hvorfra den bredte sig til Korea og Japan, treffer vi læren om «det store fartøi», som her utfolder mange nye ophøiede tanker, idet Buddismen her er en forløserreligion som vil frelse alle mennesker. Herfra har vi de for så mange nutidsmennesker — særlig innenfor teosofien og antroposofien — så tiltalende tanker. Men disse tanker, som virker så fascinerende i Østens farvestrålende drak — er antagelig i virkeligheten kun reminisenser av en kristen påvirkning, hvis spor også finnes i gamle japanske templer. At på sin side tanker fra buddismens idéverden kan ha befruktet Europas kultur i den før-kristelige tid er sikkert. I det hele tatt vil det være en oppgave av stor verdi om den åndelige vekselvirkning mellom øst og vest kunde bli helt klarlagt. Tross Kiplings berømte påstand har der funnet mange møter sted mellom øst og vest!

Lamaismen er en tredje form for buddismen, som især har vunnet tilhengere i Tibet og Mongolia. I denne skikkelse har buddismen i særlig høi grad demonstrert sin tilpasningsevne — hvorledes den hvert enkelt sted den kom frem, forandret ansikt og struktur og avpasset sig efter befolkningens religiøse forestillinger. Tross det at lamaismen len-

ge vedlikeholdt en intim forbindelse med Indias religionsform, hvilket man kan se bl. a. av den tibetanske kunst, så optok den dog i sig så fullstendig fremmede og vesensforskjellige elementer som animismen og schamanismen samt tibetanernes utviklede magi — og med sin blanding av rasjonalisme og trolldomskunster, skepsis, demontro og fleguderer fremtrer lamaismen nu som en selvmotsigende og meningsløs trosform, som dog har et fast tak på befolkningen.

Tidlig gjorde tendensen til å dogmatisere og rasjonelt begrunne den ved «oplysningen» fremkomne lære sig gjeldende i buddismen, hvilket religionshistorisk sett er av stor betydning. Begynnerstadiets bevegelse avløses av en systematisk urokelighet. Den bølgende fruktbare kornaker stivner til et øde og goldt ørkenlandskap — livet blir system. Ti stifteren er død og hans personlighet har mistet sin bærekraft. Og hans etterfølgere eier ikke hans vitalitet. De må ha støtte, de må ha et urokkelig festepunkt. Og her er det at den store motsetning mellom kristendom og buddisme åpner sig. I kristendommen er det ikke men nes k e t som er bærer av den religiøse sannhet, men det er Kristus, sannheten selv. I alle andre religioner ser vi hvorledes de etter hvert stivner til i subjektivitet og kjemper en fortvilet kamp mot det menneskelig i sin kjerne. Også i Kirken har det vært tider hvor dette subjektive, hvor dens representanter lå under for sin egen menneskenatur og derved skygget for det klare lys. De tider og de steder hvor dette skjer, vil alltid finnes — men de formår aldri i lengden å beseire Kirkens sannhet. Ti Kristus har identifisert sig med den — han som foruten å være sannheten også er livet. Alt av mennesker dør, men Kristusånden lever evig. Den «oplysning» han skjenker innebærer også en Buddas visdom — men dertil har den så uendelig meget mer å skjenke dem som følger v e i e n, Kristi vei.

Det hellige land av idag og imorgen.

I slutten av forrige år bebudet den britiske overkommisær for Palestina, Sir Arthur Wanehope, at Storbritanien hadde til hensikt mer og mer å gi Palestina et politisk selvstyre. Der skulde nedsettes et «lovgivende råd» under hvis maktområde skulde stå: rådslagning om de av regjeringen fremsatte lovutkast, behandling av budgettforslag og «en åpen diskusjon av alle spørsmål av offentlig interesse». Dette «Legislative Council» skulde bestå av 28 medlemmer, hvorav 5 skulde være engelske embedsmenn, 11 skulde utnevnes av overkommisæren og 11 skulde velges. Konfesjonelt skulde rådet fortone sig slik: av de utnevnte medlemmer skulde 3 være muhammedanere, 2 kristne, 4 jøder, 2 indifferente —

av de valgte: 8 muhammedanere, 1 kristen, 3 jøder. Formannen skulde være helt nøytral. Dette er en forfatningsforandring av vidtrekkende betydning, og det er forståelig at den har vakt megen uro i befolkningen, særlig blandt araberne som frykter at de vil bli ennå mer fortrenget til fordel for den jødiske innvandring enn de er nu. På den annen side truer jødene med å boikotte «Legislative Council» fordi det skal dannes med en så stor kontingent av muhammedanere. Jødene fastholder jo på det bestemteste at meningen med det britiske mandat over Palestina er å gjøre dette land helt jødisk.

Imidlertid — skriver dr. Leopold Sprenger i «Sch. Zuk.» — er det en feiltagelse hvis man tror at dette spørsmål er et intern anliggende mellom arabere og jøder. Kristenheten i hele verden er interessert i det hellige lands skjebne og har rett til å ha en stemme med i laget når det dreier sig om Palestinas fremtid. Palestina er uadskillelig forbundet med kristendommens helligste minner, ti det er jo landet hvor Kristus levde og virket — hvor han preket, gjorde sine undere og led døden. For å vinne dette land da de vantro hadde det i sin besiddelse, organisertes de store korstog som kostet så meget blod. Da Storbritannien etter verdenskrigen av Folkeforbundet fikk overdradd mandatet over landet, overtok det er stort og alvårlig ansvar overfor kristenheten — nemlig det ansvar å forme jødernes

hjemstavnets rett slik at de kristnes tradisjonelle rettigheter ikke led noen overlast.

Det skal innrømmes at Storbritannien inntil nu ærlig og redelig har forsøkt å oppfylle sine forpliktelser overfor kristenheten, men etter at Balfour-deklarasjonen har anvist jødene Palestina som deres hjemland, er der skjedd og skjer stadig en økende jødisk innvandring som helt har forandret landets fysiognomi. Men industrialismen og andre av den moderne sivilisasjons høist tvilsomme goder har også funnet vei inn — og det hellige land er i ferd med å bli helt sekularisert og omformet. De politiske forandringer synes å ta sikte på å begunstige jødene og derved befeste bl. a. den økonomiske overvekt, som jødene allerede har, og styrke deres politiske maktstilling. Fortsetter utviklingen i samme spor er der fare for at det hellige lands sakrale karakter innen kort tid vil være helt forsvunnen — og det må kristenheten ikke la skje!

Fra katolsk hold har der reist sig de skarpeste protester — således retter kardinal Innitzer, Wien, en appel til hele den kristne verdens samvittighet — at man ikke i ro ser på at zionismen brer sig mer og mer, så at landet underkastes politiske partiers vilkårlighet. Hans opprop har funnet gjenlyd også hos kristne av andre konfesjoner, som står samlet når det gjelder å avverge de farer som nu truer Palestinas helligste tradisjoner.

Dr. teol. K. Krogh - Tonning.

Et 25-års minne.

Knut Karl Krogh-Tonning blev født 31. desember 1842 i Stathelle hvor hans far dengang var konstituert sorenskriver. Faren, Malthe Didrik Tonning, hadde en fetter, Johan Daniel Stub, som i Italien trådte over til den katolske Kirke, blev Barnabitermunk og døde som sogneprest ved St. Paulskirken i Bergen. Krogh-Tonning var altså i familie med pastor Stub.

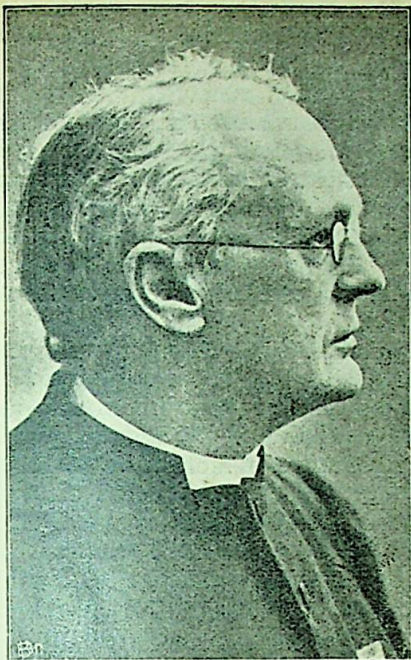
Men det er Krogh-Tonnings mor som vi først og fremst må feste oss ved, Caroline Christiane Krogh, f. 3. november 1805, datter av sorenskriver i Bamle, Knut Karl Krogh. Barnas opdragelse var vesentlig overdradd til henne. Hun var rikt utstyrt med forstandens såvel som hjertets gaver og levde helt for sine barn og sitt hus. Hun kan betegnes som en av «de stille i landet». En særegen glede var det for henne å fordype sig i de beste folkelige fortolkninger av den hellige Skrift og å meddele andre sine tanker herom. I hennes liv utgjorde kjernepunktet i kristendommen den tro som er virksom i kjærligheten. Denne øvet hun selv i høy grad og blev aldri trett av å innprente den i sine barn. «Du og jeg er mer inderlig beslektet enn mor og søn i almindelighet, og kalte Gud dig hjem før mig, så vilde jeg kun være glad når jeg tenkte at jeg snart

skulde se dig igjen i kretsen av de salige som jubler om lammets trone», skrev hun til sin sønn og gav ham derpå følgende vakre vidnesbyrd: «Elskede sønn, du har aldri bedrøvet mig så meget at jeg kan erindre det endog en eneste gang. Fra din tidlige barndom har jeg hatt en lykkelig anelse om at himmelen vil finnes i ditt hjerte — og jeg er blitt den lykkeligste mor!»

Moren døde 22. mai 1865. «Jeg har besøkt hennes grav på kirkegården, som har sin plass i nærheten av den gamle katolske kirkes ruiner. Her har jeg lenge knelet i bønn for min fromme mors sjel som gikk herfra i stor tillit til den Frelser, som hun elsket så høit og tjente i så stor ydmykhet», skrev sønnen ennå 40 år etter hennes død.

Efter å ha gjennomgått gymnasiet i Skien kom Krogh-Tonning til Christiania universitet for å studere videre. Her sluttet han sig meget til de to lærde og utmerkede professorer Gisle Johnsen og C. P. Caspari, mest til den siste. En sjelden gang besøkte han den katolske kirke, hvis sogneprest J. C. Lichtle, senere sogneprest i Odense, tiltalte ham ved sin noble personlighet.

Krogh-Tonning var ikke uten interesse for malerkunsten og traff sammen med en ung kunstma-

Dr. teol. K. Krogh-Tønning.

ler, Karl Halfdan Schilling. En morgen ser han denne komme ut fra St. Olavs Kirke. Forbauset ser han på ham. Jo, han var nylig blitt katolikk. (Schilling blev senere Barnabitermunk og døde i Mouscron i Belgien i hellighetens ry. Hans helgenkårsprosess blev innledet i Rom i 1924, den første fra det høie nord siden reformasjonen. Nærmere om ham i «Våre Fedres gamle Kristentro».)

I 1867 tok Krogh-Tønning teologisk embedesamen og fikk derpå ansettelse som bestyrer av lærerseminariet i Balestrand i Sogn. Han fortsatte sine studier. Et kuld av hans elever forærte ham Luthers verker i 67 bind på originalsproget.

Hans forfattervirksomhet begynte her i Balestrand. Blandt hans tidligste bøker kan nevnes «Den kristelige troeslære» samt «Ord og Sakrament».

I 1873 blev Krogh-Tønning utnevnt til sogneprest i Årdal i bunnen av Sognefjorden. Naturen er her mørk og alvorlig. Fjellene stenger. I fire lange vintermåneder ser man ikke solen. Krogh-Tønning gjorde mange reiser i prestegjeldet. Der var ikke en gård så høitliggende at han ikke nådde dit op, en hyttedør så lav at han ikke kunde gå rett inn gjennom den. Her traff han da også på en ung gutt, Olaf Offerdahl. «Han ser nok ut til å kunne bli noe av hvert denne her», sa han til moren. Og gutten blev senere den så avholdte og høit skattede biskop Offerdahl, den første norskfødte biskop i Norge efter reformasjonen. (Også i Amerika var der en norskfødte katolsk biskop, William Stang † 1907, konvertitt).

Men Krogh-Tønning blev syk og måtte for en tid søke sig fri fra sitt embede. Det falt ham tungt å forlate sine Årdøler, de var blitt ham kjære. Avreisen fra Årdal til hovedstaden fant sted kort tid før jul 1876.

Følgende år blev han utnevnt til kateket i Porsgrund. Det blev i denne by at han i «Lutherske Ukeskrift» skrev en lang rekke artikler der straks efter utkom som bok under titelen «Kirkelige vidnesbyrd om Absolutionen». I Danmark fikk hans bok varm tilslutning av stiftsprovst Kofoed-Hansen som et par år senere gikk over til den katolske Kirke og som selv skrev en avhandling om skriftemålet i tilslutning til Krogh-Tønnings bok. (Der henvises til biografiene i «Våre Fedres gamle Kristentro».)

Derpå utsendte Krogh-Tønning et nytt større skrift «Det kirkelige embede og dets funktioner». Boken var for en stor del rettet mot dem som hevdet at embedet har sin opprinnelse fra menigheten. Men han innså ennå ikke nødvendigheten av den apostoliske suksessjon.

«Kirken lever kun da et klart bevisst liv når den er sig bevisst sitt dype, indre sammenheng med den fortid der betinger dens nutid» hadde Krogh-Tønning uttalt i et av sine skrifter. Denne tanke gav støtet til utgivelsen av «Vidnesbyrd av Kirkefedrene», et teologisk storverk på 17 bind som utkom mellom 1880 og 1897. Samlingen fant en ikke liten utbredelse i de skandinaviske land.

Beskjeftigelsen med Kirkefedrenes skrifter bidrog meget til å dra hans hjerte til Moderkirken. Det katolske breviar anså han alt på dette tidspunkt for den fullkomneste av alle andaktsbøker, han brukte det selv flittig ved sin daglige andakt, likesom han også daglig bad Ave Maria og efter sin mors død tillike bad for de avdøde.

Krogh-Tønning leste i denne tid den store katolske forfatter Möhlers symbolikk. Han følte sig sterkt grepen av fremstillingens lysende klarhet og tiltalt ved dens noble sprog like overfor alle dem som hyldet motsatte religiøse anskuelser.

I 1882 blev prestembedet ved et hospital i hovedstaden samt ved byens fengsel tilbudt ham. Ved dette siste fikk han se inn i et dyp av menneskelig elendighet. Ennå stod han i den formening at han hadde prestelig rett til å gi syndsforlatelse, idet han holdt sin prestevielse for gyldig. Han valgte selv en form som han ved denne leilighet benyttet. I sin bok «En konvertitts erindringer» sier han: «Jeg minnes øine som strålte mig imøte gjennom glederåser, og hender som raketes mig til inderlig takk efter en sådan handling, især av dem som nu for første gang mente å kunne ånde fritt efter at de i årevis hadde gått under det knugende trykk av bevisstheten om svære synder som de aldri før hadde povet å bekjenne for noe menneske.»

Han la nu siste hånd på sin avhandling for den teologiske doktorgrad. Den blev godkjent av det teologiske fakultet og blev trykt under titelen «Den eldste kirkelige Apologi».

En teologisk doktorpromosjon var dengang en meget stor sjeldenhet. Samme år blev han valgt til medlem av «Videnskapsselskapet i Christiania».

Krogh-Tønning vilde gjøre sitt til å vise det norske folk hvilken herlig skatt vi har i de helliges

bønner og utarbeidet bønneboken «Guds ord og bønn». Den inneholdt tanker som betegnet en fortsatt tilnærming til Moderkirken.

Ved siden av sitt annet arbeide blev han nu også ansatt som lærer ved universitetets «praktisk-teologiske seminar».

Her må nevnes Krogh-Tonnings forskjellige reiser til utlandet hvorved han kom i berøring med katolsk liv. På disse reiser var han ofte gjest i munkeklostre — ofte for lengere tid — og man stilte alltid beredvillig de store klosterbiblioteker til hans avbenyttelse. Her fant han bl. a. mange verker om Middelalderen og fordypet sig i studiet av den tids teologiske skrifter. Men også folkelivet gjorde inntrykk på ham under disse reiser, særlig de åpne kirker hvor han til alle tider på dagen kunde se de troende gå inn for en stille andaktsstund. Krogh-Tonning gikk sortklædt, og skolebarna hilste ham ærbødig med den katolske hilsen «Løvet være Jesus Kristus» — de tok ham for en katolsk prest. Han stiftet også bekjentskap med mange katolske personligheter, der tildels utviklet sig til livsvarig vennskap. Således fikk hans sympati for Kirken et betydelig fremstøt ved disse opphold i utlandet.

Sogneprestembedet i Gamle Akers menighet var i 1886 blitt ledig. Dette embede hadde meget tiltrekkende for Krogh-Tonning — den gamle kirke fra det ellefte århundre var uten sammenligning byens ærverdige gudshus. Dette embede søkte han og fikk det. I menigheten vant han mange gode og trofaste venner, og hans virksomhet satte dype spor i den. I sine prekener talte sognepresten ofte om at der måtte arbeides for «troens, håpets og kjærlighetens enhet, for Jesu Kristi legems enhet». Det var hans overbevisning at en meget stor del av den religiøse splittelse skrev sig fra misforståelser. Man beskyldte Moderkirken for lærdommer som aldri hadde vært dens. Arbeidet for enheten måtte derfor nærmest og for en vesentlig del gå ut på å utrydde misforståelser, og man måtte derfor gå tilbake til de autentiske kirkelige kilder. Sammen med sin venn, kand. teol. S. A. Sørensen, studerte han nu en hel del nyere katolsk litteratur. (Skolebestyrer Sørensen fant etter lang sannhets-søken veien tilbake til Moderkirken. Se «Våre Fedres gamle Kristentro».)

Et arbeide for enheten av ikke ringe verd mente han også det vilde være om nutidens kristne vilde bestrebe sig for å knytte inderligere forbindelse i forståelse og sympati med fortidens. Derfor anbefalte han i beskjeftigelsen med de helliges liv og særlig med deres etterlatte skrifter. Dog, der måtte ikke blot arbeides, men fremfor alt betones for enheten. Bønnen herom måtte optas i alle kristnes daglige andakt. Muntlig og skriftlig opfordret han også til gjenoptagelse av de sykes salvelse eller den siste olje.

I 1894 utkom femte og siste bind av Krogh-Tonnings Dogmatik, det verk som i denne tid var hans viktigste arbeide ved siden av embedsgjerningen. Derpå utkom et verk på latin om nåden. En av

kardinalene i Rom uttalte om dette at det var skrevet med mesterhånd. Også det på tysk avfattede verk om nådelæren og den stille reformasjon må nevnes.

I 1890 hadde kongen utnevnt dr. Krogh-Tonning til Ridder av St. Olavsordenen, første klasse, for «videnskapelig fortjeneste og embedsfortjeneste». Blandt den eldre slekt av venner ut over landet hadde Krogh-Tonning mange der fulgte hans arbeide med interesse og ved leilighet uttalte sin sympati. Denne kom i en del år særlig tilsyne ved presteskapets avstemninger i anledning besettelsen av ledige bispeseter.

Ved hans skrifter «Kirken og reformationen» samt «Den kirkelige oppløsningsprosess» tok flere til gjenmele for statskirken som man fant angrepet, bl. a. hans venn Jakob Sverdrup, dengang kirke-minister. Dog vennskapet mellom de to lærde menn blev derfor ikke bruddt. «Ikke lenge efter falt det ofte i min lodd å sitte ved hans langvarige sykeleie, hvor han led tålmodig og hvorfra han gikk bort som en tjener der i troskap hadde fulgt det lys han hadde», skriver Krogh-Tonning.

Men med det lys Krogh-Tonning hadde, falt det ham mere og mere vanskelig å tjene med full personlig troskap det samfund hvori han stod. Hans stilling som dette samfunds tjener blev ham umulig. Han begynte derfor å tenke sterkt på å nedlegge sitt embede. Bruddet falt ham meget vanskelig. I ikke mindre enn 33 år hadde han tjent statskirken. Hans menighet var ham inderlig kjær, og hvor vilde han ikke savne gjerningen blandt de syke og fattige! Likeså den skjønn, ærverdige kirke! Hans hustru var svakelig, hans barn alle uforsørget. Han visste ikke om han overhodet vilde få noen pensjon, han kunde ikke anføre noen høi alder. Utsiktene syntes ikke lyse. Hans sinn var ofte trykket og tungt. Han kunde ikke si hvad fremtiden vilde føre med sig for ham og hans.

Han innleverte sin avskjedsansøkning. Av kongen blev ham avskjed tilstått fra 1. januar 1900.

En av dem som i denne tid med varme talte hans sak i pressen var Bjørnstjerne Bjørnson. Visstnok stod han på et religiøst standpunkt helt forskjellig fra Krogh-Tonning. Men med sitt ærlige sinn og sitt varme, deltagende hjertelag hadde hans vært vidne til Krogh-Tonnings arbeide og hans kamp for en overbevisning.

Stortinget bevilget — ikke pensjon som Krogh-Tonning hadde søkt — men derimot et årlig beløp i «vartpenger», som der hver år påny måtte søkes om.

Krogh-Tonning oplevet i disse dager i sin sjel offerets lykke — for ham vidnesbyrd fra Gud om at han var på rett vei.

Avskjeden fra hans gamle kirke var meget beveget. Han måtte nu også gi avkall på sin smukke bolig, den blev nu for dyr for ham. Han bestemte sig for en kvistleilighet i en trevilla på Nordstrand, men boligen var meget liten og som det senere viste sig, kald og trekkfull. Der var ikke plass for hans bøker. Disse måtte nedpakkas i kasser og anbringes på et loft i byen.

Efter all den sinnsbevegelse og all den åndelige anstrengelse Krogh-Tonning hadde gjennomgått, behøvde han nu ro. Dette så meget mere som der ennå var en del spørsmål som måtte underkastes nærmere drøftelse. Han var nok løst fra sitt lutherske embede, men han kunde ennå ikke si om dette også skulde føre til en løsning fra det lutherske samfund og en overgang til den katolske Kirke. Efter hans anmodning åpnet der sig et tilfluktssted hos den katolske geistlighet i Aarhus.

April 1900 drog han sydover. I Aarhus fant han den hjerteligste mottagelse og levde her et stille liv i bønn og arbeide. I den lærde pater Lohmann fant han en kyndig rådgiver i alle spørsmål. Det var især suksessjonsspørsmålet som blev nærmere drøftet samt ufeilbarhetslæren. Over begge punkter kom han til full klarhet. Således sier han i sine optegnelser: «Ufeilbarheten er ene og alene en embedsnåde der tilkommer paven som det synlige overhode for hele Kirken. Hvad han gjør, sier eller skriver som privatmann har intet krav på ufeilbarhet, kun når han i kraft av hele sin apostoliske myndighet som Kirkens overhode henvender sig til hele Kirken med avgjørelser angående tros og sedelæren».

Men her blev Krogh-Tonning avbrudt i sine overveielser. Kreftene sviktet på engang, han blev syk. Livets lys hadde han mottatt i rikt mål. Det blev trangten til livets brød, lengselen etter Sakramentet, der bestemte ham til å be om optagelse i Moderkirken. Den 13. juni avla han da den gamle Kirkes trosbekjennelse og den følgende dag feiret han sin første hellige kommunion. Denne dag blev ikke mindre stor enn den foregående.

For hurtigere å gjenvinne sine legemlige krefter vilde han nu søke op til de norske høifjell. Han drog nordover til Røros. Men først avla han besøk i hovedstaden hos St. Josefs søstre. Først bad han om å få hilse på de norskfødte søstre, syv i tallet, hvorav to fra hans tidligere menighet. Så uttrykte han ønske om å få hilse på alle husets søstre. «Takk, søstre», sa han, «jeg har følt mig som båret på bønnens vinger, ellers hadde jeg aldri kunnet gå igjennem hvad jeg måtte gå igjennem». Og så trykket han hver søsters hånd.

Fra september til over nyttår finner vi ham atter i Aarhus. Efter nyttår drog han påny nordover, først til sitt hjem på Nordstrand, men om våren flyttet familien til byen i hvis utkant han leide en noe større bekvemmelighet. Nu kunde han gjenoppta sine daglige besøk i morgenmessene.

Hans arbeidskraft vokste langsomt. Det første større arbeide han la hånd på efter sin hjemkomst var «Kirkeåret». Dette lå ham nærmest allerede av den grunn at det passet best for hans krefter som ennå ikke tillot ham noen større anstrengelse. Under arbeidet med denne bok følte han arbeidets kraft vokse og erfarte atter arbeidets glede. Da han var ferdig med sitt manuskript gjaldt det å få boken utgitt. Aldri før hadde han kjent til vanskeligheter med å finne forlegger til sine skrif-

ter. Denne gang måtte han gå den ydmykende gang fra forlegger til forlegger og fallby sin vare til billigste pris. Hans papirer blev da liggende inntil biskop Fallize vakte interesse for saken hos en tysk venn. Denne stilte en større sum til disposisjon som trykningsutgifter og det manglende kom til fra en norsk giver. Endelig i 1904 utkom «Kirkeåret. Foredrag til lærdom, formaning og trøst», og i 1906 utkom i Kjøbenhavn «En konvertits erindringer», denne siste efter gjentagne anmodninger fra hans venner.

Under 18. november 1905 hadde den romerske «Kongregasjon for studierne» promovert Krogh-Tonning til romersk æresdoktor i teologien. Denne promosjon blev ham høitidelig meddelt av biskop Fallize den 7. desember 1905.

Krogh-Tonning døde i 1911, den 19. februar, en søndag morgen på veien til St. Olavs kirke. Skjønt han i den senere tid hadde vært svakelig, ante han neppe, at kirkeklokkene hin Sexagesima hadde et annet og ennå herligere kall å forkynne ham enn det vanlige.

Få menn om hvis navn der har stått strid har fått et så vakkert eftermele som dr. Krogh-Tonning. Venner og motstandere forenet sig om å flette en krans til hans bære så rik og herlig at man vel sjelden har sett dens like.

Rent personlig var Krogh-Tonning avholdt av enhver som kom nærmere i berøring med ham. Han var en fin, nobel natur, samvittighetsfull og streng mot sig selv, mild i sin dom over alle andre.

Under et tidligere sykehusophold på Vor Frue hospital hadde Krogh-Tonning engang ytret at han nok ikke fikk noen stiftet messe efter sin død. «Jo», svarte priorinnen, «jeg vil stifte en messe for Dem». Og hun holdt ord. Hver søndag før den 19. februar forkynnes i St. Olavs kirke at der den 19. leses en stiftet messe for avdøde dr. teol. Krogh-Tonning.

Før Krogh-Tonnings konversjon forelå der selvfølgelig intetsomhelst tilbud fra katolsk side, hverken i den ene eller den annen retning. Anderledes stilte forholdet sig, da den lærde teolog hadde tatt det avgjørende skritt. Han blev da tilbudt en stilling som professor i teologi ved et østerriksk universitet. Han avsto det imidlertid, han vilde helst bringe sine gamle dager i Norge. Biskop Fallize søkte da å bringe ham i forbindelse med den tyske litterære verden. Dr. Krogh-Tonning var meget takknemlig for disse forbindelser og utfoldet nu en temmelig stor produktivitet. Verker som «Hugo Grotius», «Essays», «Die heilige Birgitta von Schweden» o. s. v. er talende vidnesbyrd herom.

sr. M. M.

Kardinal Verdier :

— Vi arbeider ikke bare for menneskets evige, men også for dets jordiske lykke, ti vi vet at begge to er uadskillelig forbunden med religionen.

Spørsmål og svar.

(Under denne rubrikk vil en av våre medarbeidere, mgr. Kjelstrup i Kristiansand, svare på spørsmål som kan påregne almen interesse).

Frimureriet og Moderkirken.

Spørsmål: Hvorfor er den katolske Kirke en motstander av Frimurerordenen? Jeg har ofte forundret mig over dette eiendommelige forhold, for — så vidt jeg vet — stiller frimurerne sig som opgave et samarbeide om utad å utøve menneskekjærlighet og velgjørenhet, innad å utvikle solidaritetsfølelse, toleranse, humanitet og innbyrdes hjelpsomhet. Her i landet sel vi jo også at Frimurerordenen blandt sine medlemmer teller adskillige av landets ypperste menn, ja flere lutherske geistlige. Der er altså all grunn til å spørre hvorfor Moderkirken inntar en motstanders holdning overfor et samfund som oiensynlig arbeider i det godes tjeneste.

Statskirkemann.

Svar: Man kan snarere spørre: Hvorfor er Frimurerordenen en motstander av den katolske Kirke? Det er nemlig et faktum at det er Frimurerordenen som står bak mange av de brutale forfølgelser Moderkirken må lide snart i et land snart i et annet — således f. eks. for tiden i Mexico og andre Syd-Amerikanske stater.

At mange frimurere er aktverdige mennesker har intet med dette spørsmål å gjøre, ti det er ikke den enkelte frimurer Moderkirken bryter staven over, men over hele systemet. Den avviser nemlig ethvert hemmelig samfund som av sine medlemmer krever et løfte om ubrødelig taushet angående samfundets egentlige formål og indre anliggender. Det er jo allerede i og for sig moralsk forkastelig å påta sig forpliktelser hvis natur man ennå ikke kjenner. Av denne grunn var det inntil midten av forrige århundre ikke bare den katolske Kirke som forbød sine troende å tre inn i Frimurerordenen, men også protestantiske kirkesamfund. I våre dager er dette fremdeles tilfelle hos lutheranerne, de «frie» metodister og de såkalte «forenede Brødre» i Nord-Amerika. For bare noen få år siden uttalte også «Kristelig Ukeblad» (organ for Norges Kirkelige Landslag) sin beklagelse over at flere statskirkelige geistlige her i landet er gått inn i Frimurerordenen og henviste til forholdene blandt norske lutheranere i De Forente Stater, hvor slikt ikke tales. Det er altså ikke bare Moderkirken som her har øinene åpne for hvad det gjelder.

Man sier gjerne at Frimureriet har høie idealer og søker å virke foredlende på sine medlemmer. La være at det virkelig er så innen enkelte losjer. Glemmes må det allikevel ikke at dette samfund er en menneskelig organisasjon og derfor — fra kristelig synspunkt — ingenlunde kan erstatte en organisasjon som av opprinnelse og vesen er guddommelig. Klemens XII., den første pave som høitidelig uttalte sig mot Frimureriet, gjør i sin bulle uttrykkelig opmerksom på Frimurerordenens naturalistiske karakter som nødvendigvis befordre en religiøs indif-

ferentisme. Han sier treffende: «Naturlige religioner kan være gode nok for jorden, men alene en overnaturlig religion kan forberede sjelen for himmelen».

Når pave Leo XIII. i sin store encyklika mot Frimureriet (1884) anklager ordenen for å nekte Guds tilværelse, gjelder hans anklage «Grand-Orient»-losjene i de romanske land og er fullt berettiget. Det er disse losjer som i sin tid eiet uhyre makt i land som Frankrike og Italia og førte en fanatisk kamp mot alt som het kristendom, den katolske Kirke. Det er likeledes denne gren av Frimureriet som for tiden utfolder en likefrem djevelsk virksomhet i visse stater i Central- og Syd-Amerika.

Vi katolske kristne takker Gud for Moderkirkens djevelvakhthold når det gjelder de farer som truer vårt kristenliv og de evige interesser, og vi beklager våre protestantiske brødre som er «får uten hyrde». Ti just her tør det være på sin plass å minnes de betydningsfulle apostelord: «Og han innsatte nogen til apostler . . . andre til hyrder og lærere . . . forat vi ikke mer skal være lettbevegelige barn og la oss omdrive av enhver læres vind ved villfarelsens førende kunstgrep» (Efes. 4, 11—14).

K. K.

Herhjemme.

Husk ST. HALVARDSLAGET's BASAR! Se erindringslisten!

Oslo. — St. Elisabethkongregasjonen hadde generalforsamling tirsdag d. 4. ds. Forut for denne var der møte i kapellet på St. Josephs Institutt hvor flere nye medlemmer blev optatt. Etter at generalforsamlingen var blitt innledet med en velkomstale av prefekten, fru Nylund, opleste sekretæren, fru Serum årsberetningen, og kassereren fru Bølstad, regnskapet. Man gikk dernæst til valg, idet fru Bølstad var den eneste som blev stående av det gamle styre. Prefekten ønsket å gå av da hun i så mange år hadde bekledd denne stilling og mente det var rettest at nye krefter kom til. Valgt i hennes sted blev fru Sutter. I stedet for de uttredende styremedlemmer valgtes fruene Ruth Christensen, Annie Pettersen og Josefine Hansen med fruene Mary Christiansen og Astrid Olsen som suppleanter. Som revisor valgtes fru Bonnevie. — Fru Nylund takket for den støtte hun hadde fått av alle medlemmene og ønsket fortsatt lykke over arbeidet. Etter at fru Elieson på alle medlemmenes vegner varmt hadde takket preses og prefekt, ønsket preses, mgr. Irgens, det nye styre velkommen hvorpå han takket fru Nylund i anerkjennende og anslående ord for hennes mangeårige, interesserte og opofrende arbeid som prefekt, hvortil han føiet en takk til de uttredende styremedlemmer, fruene Straith og Serum, som likeledes med troskap og offervilje hadde opfylt sine forpliktelser mot kongregasjonen. — Etterpå var der et hyggelig selskapeleg samvær som gav de beste løfter om at det nye styre vil føre de gode tradisjoner videre.

OSLO. — O. K. Y. avholdt et meget godt besøkt møte søndag 2. mars. Tilstede var efter innbydelse av O. K. Y. to representanter for St. Olavsforbundet, hr. Barra og hr. Bruce. Hr. Barra holdt det innledende foredrag til en diskusjon om «Hvordan kan Olavsforbundet få flere medlemmer». I det påfølgende ordskifte deltok de fleste av O. K. Y.s medlemmer med mange gode innlegg. Til sist takket St. Olavsforbundets representanter for innbydelsen og håpet at også andre foreninger vilde følge O. K. Y.s eksempel og innby til diskusjoner hvorigjennem interessen for forbundet kunde bli enn mer vakt. Det hyggelige møte sluttet kl. 11.

E. M. O.

Redaktør: Mgr. Irgens.

K. Grønli's Bok- & Akcidenstrykkeri, Oslo.